

VERSLAG GOAB-KRING NOORD- HOLLAND/ZUID-HOLLAND

Dit is het verslag van de kenniskring Noord-Holland/Zuid-Holland over GOAB, die plaatsvond op 20 juni 2023.

AGENDA

1. Welkom
2. Nieuws GOAB
3. Verstreken toeleiding naar ve
4. Tegengaan segregatie
5. In de Etalage
6. Evaluatie en afronding

NIEUWS GOAB

Onderzoek algemeen

- **EVENING** is het effectonderzoek naar de maatregel 960 uur en pbm'er in ve. In het 2e Tussentijdsrapport zijn de resultaten van de kwaliteitsmetingen in de periode najaar 2021 tot en met voorjaar 2022 samengevat en vergeleken met de metingen in 2020. Hieruit blijkt:
 - Er is voornamelijk geen aanwijzing voor een effect van het beleid (uitbreiding uren) op de geobserveerde emotionele en educatieve proceskwaliteit (het aantal groepen met observaties was nog wat klein om effecten aan te tonen). De analyses laten echter sterke positieve effecten zien van de beleidsmaatregel op het aanbod VE-activiteiten, vooral in subgroepjes. Tegelijkertijd laten de analyses een dalende algemene trend zien van kwaliteit in de ve-groepen. Dit heeft mogelijk met oplopende personeelstekorten te maken en de ervaren druk en uitdagingen in de sector. Ten slotte toont het door ouders gerapporteerde gebruik van opvang een stijgende lijn sinds 2020, van gemiddeld ruim 11 naar ruim 13 uur per week, zoals bedoeld door het beleid. De eerste analyses laten zien dat het 16 uur gebruik door doelgroepkinderen in 2021-2022 gemiddeld echter nog niet wordt gehaald.
 - Waar het gaat om de pbm'er in de ve, zijn de data verzameld in 2021, nog voor de invoering van de nieuwe beleidsmaatregel, en voor een kleiner deel in 2022. Toch laten de gegevens al een duidelijke stijgende trend zien in de inzet. Wanneer pbm'ers minstens een keer per week worden ingezet op een groep was dit in 2020 en 2021 gemiddeld gedurende 4.8 uur, maar in 2022 al gedurende 6.4 uur per week. Of dit een beleidseffect weerspiegelt, wordt formeel getoetst in het volgende rapport wanneer data van de volledige nameting (2022-2023) beschikbaar is.
- *Implementatie- en bestedingsonderzoek GOAB*: Het onderzoek is afgerond. Het rapport is nog niet openbaar maar 2/3 van de gemeenten hebben meegedaan aan het vragenlijstonderzoek en een kleiner aantal aan de grootboekanalyse over de besteding. Dank daarvoor! Het rapport wordt naar verwachting voor de zomer naar de Kamer gestuurd.
- *Onderzoek personeelstekort ve door Berenschot*. Dit onderzoek loopt op dit moment. Organisaties kunnen aangeven hoe het staat met personeelstekorten in de kinderopvang en specifiek voor ve, zodat ook op dat laatste beter zicht komt. Met dit onderzoek wil het ministeries van OCW en SZW niet alleen een beter

beeld krijgen van de omvang van personeelstekorten in voorschoolse educatie, maar vooral ook mogelijke oplossingsrichtingen in kaart brengen.

Vragen/opmerkingen

- 13 uur per week ve-activiteiten betreft de daadwerkelijke afname, niet de contracturen.
- Vraag: Komt deze 13 uur per week voort uit het feit dat ouders niet meer willen afnemen of omdat er minder aangeboden wordt vanwege personeelstekorten? → reactie: In veel gemeenten speelt dat de ouder(s) niet 16 uur afnemen. Ouders houden het kind af en toe een dagdeel thuis vanwege specifieke/verschillende redenen (komt ook terug in de Staat van het Onderwijs). Daarnaast blijkt (ook uit het onderzoek van Berenschot) dat personeelstekorten mogelijk een rol spelen. Je ziet daardoor ook dat er minder zicht is op de kwaliteit.

Onderzoeken Onderwijsinspectie

- De [Staat van het Onderwijs](#) is gepubliceerd. Hierin beschrijft de Inspectie van het Onderwijs de stand van het onderwijsland. Uit de Staat blijkt dat er lichtpunten zijn als het gaat om kansengelijkheid en basisvaardigheden.
Op het gebied van ve meldt de Inspectie dat er in matig en zeer stedelijke gebieden bij aanzienlijk deel van de gemeenten te weinig voorschoolse plekken zijn. In algemene zin nam het aantal voorschoolse kindplaatsen tussen 2020 en 2021 af, maar zijn er landelijk gezien nog wel voldoende plekken. De reden van afname is bij de inspectie niet bekend; mogelijk wordt het veroorzaakt door een tekort aan pedagogisch medewerkers dan wel het is nog een effect van de coronapandemie.
- De Inspectie voert een themaonderzoek voorschoolse educatie uit, dat al een tijdje loopt. Hierbij gaat het om de kwaliteit en uitvoering van ve op locaties. Voor de zomer wordt de publicatie verwacht.
- Er is net gestart met een themaonderzoek vroegschoolse educatie op schoollocaties. De rapportage wordt in 2024 verwacht.
- Er loopt ook een themaonderzoek resultaatafspraken vroegschoolse. Ook dit wordt in 2024 verwacht. Er lopen nu gesprekken met gemeenten en schoolbesturen; doel is vooral inzichtelijk te krijgen waarom het lastig is resultaatafspraken te maken.

Vragen/opmerkingen

- Reactie: Het is lastig om resultaatafspraken te maken en uit te voeren en daarbij niet te belanden in een schuldvraag. De ervaring is dat er een duidelijk verschil is tussen de samenwerking met het vroegschoolse en de voorschool.
- Reactie: Een zorg is dat de schoolbesturen het wel oppakken, maar dat het blijft hangen bij de schooldirecties. Zij halen informatie uit de eigen leerlingvolgsystemen en voelen minder urgentie om met resultaatafspraken aan de slag te gaan (die ook nog geanonimiseerd zijn).
- Voorbeeld: een gemeente heeft eind vorig jaar meerdere resultaatafspraken vastgesteld en daarvoor een heel traject doorlopen. Hierbij wordt het gesprek over 'wat moet het opleveren' gevoerd. Kinderen moeten een bepaalde groei laten zien volgens deze afspraken. Wat lastig is, want hoe ga je dat dan meten? Sommige gebruiken KIJK, net als voorscholen, maar sommige hebben een geheel eigen systeem. Hoe ga je dat goed met elkaar vergelijken? Daar worstelen ze mee. Iedereen gebruikt verschillende systemen. Daarom een schoolbegeleidingsdienst ingehuurd om hierbij te begeleiden. Zij hebben een inventarisatie gemaakt van de volgsystemen van de diverse scholen. Nu zijn ze bezig om met vve-locaties en scholen de afspraken te implementeren, zodat op enig moment ook gegevens opgehaald kunnen worden. Daarnaast vastgesteld om het kwaliteitsdialog te voeren.

Kamerbrieven

- Verwachte kamerbrieven:
 - een verzamelbrief over o.a. beleidsreacties op de 4e meting implementatie- en bestedingsonderzoek (invoering PBM-er, besteding GOAB middelen gemeenten), op EVENING en op het thema-onderzoek inspectie kwaliteit voorschoolse educatie
 - een brief over de plannen verbeteren kwaliteit en bereik VVE (zoals vorige keer toegelicht, Programma Jonge Kind, pilot van 2 jaar in 19 grote gemeenten)

Overig

- Eind maart kwam de definitieve [SPUK](#) ve voor Oekraïense peuters. Uitgangspunten zijn:
 - Middelen beschikbaar vanaf 5 ontheemde (Oekraïense) peuters die op 1 november 2022 gevestigd waren in de gemeente
 - € 9.000 per peuter voor een aanbod in de periode augustus 2022 – december 2023
 - Zelfde eisen (incl toeleiding) als voor overige ve-aanbod

Verantwoording via Sisa in de jaarrekening, waarbij je als gemeente zowel de kosten voor extra toeleiding als de kosten van de afgenomen uren van deze Oekraïense kinderen kunt verantwoorden. Collega's van Werk en Inkomen hebben vaak goed zicht op de aanwezige Oekraïense gezinnen met jonge kinderen.

- [Uitwerking](#) interbestuurlijk toezichtskader ve is gepubliceerd. Deze uitwerking geeft aanwijzingen voor gemeenten mbt afspraken voor OAB, segregatie en integratie. Ook staat hierin vermeld dat de VVE-vragenlijst voortaan door het college moet worden vastgesteld. Hierover hebben gemeenten op 12 juni 2023 een mail ontvangen vanuit de Inspectie.
- Een ambtelijke werkgroep van SZW, OCW en VWS is bezig met verkenningen rondom passende/inclusieve kinderopvang en plusopvang, voortbordurend op verkennende onderzoeken die in 2022 zijn uitgevoerd naar de omvang van plusopvang en de ervaringen van ouders hiermee. Deze zijn gebundeld [hier](#) terug te vinden, bijlage 3 en 5. Een onderzoek van [Berenschot](#) naar de ondersteuningsketen voor jonge kinderen (opvang en onderwijs) zal ook bijdragen aan de verkenning. Ministerie van OCW komt op termijn met een beleidsrijke reactie op alle onderzoeken.
- Er is een [infosheet](#) gepubliceerd over gemeenten en nieuwkomersonderwijs, met een overzicht van verplichtingen en financiële regelingen mbt nieuwkomers (incl Oekraïense ontheemden).
- Het concept kinderopvangtoeslagtarief voor 2024 is bekend gemaakt: het fiscaal maximum voor 2024 is voorlopig vastgesteld op € 9,65. Na Prinsjesdag volgt de definitieve vaststelling.

Vragen/opmerkingen

- Je hoeft de SPUK niet aan te vragen. Als je er recht op hebt, dan ontvang je het. Afhankelijk van het aantal doelgroep peuters wat in je gemeente ingeschreven staat. In de verantwoording kun je aangeven of je er gebruik van maakt of niet. Zo niet, dan worden de middelen teruggezet.
- Er is onduidelijkheid over de wijze waarop je geïnformeerd wordt over de SPUK (als je er recht op hebt). Een lijst van de gemeenten die dit ontvangen zou helpend zijn. → reacties: je krijgt geen brief, het wordt meegenomen in de controller. Een andere gemeente geeft aan een beschikking te hebben ontvangen. → Wordt nagevraagd bij OCW, informatie volgt.
- Reactie: kleine gemeente heeft pech dat ze 4 peuters hebben (richtlijn: vanaf 5 peuters), dus ze krijgen geen geld, terwijl ze doorgaans wel een aanbod willen bekostigen voor de peuters die er wel zijn.
- Opmerking: een gemeente is in gesprek met ministerie over kaders van de SPUK. Dat komt omdat in deze gemeente een Oekraïens centrum zit, waar gestart is met een ouder/kind speelgroep. Dit valt niet onder wetgeving kinderopvang. Vervolgens is een goed gesprek gevoerd met de GGD en het ministerie is langsgeweest; zij waren bijzonder tevreden.

- Vraag: Gemeente financiert, maar valt formeel niet onder SPUK regeling, want geen voorschoolse locatie. Wordt dit herkend bij anderen? → wordt nagevraagd bij andere kenniskring. Signaal wordt meegenomen door medewerker OCW.
- Aanvulling vanuit OCW: Er komen 2 kamerbrieven aan. De verzamelbrief is een hele brede brief, daar zitten een aantal onderzoeken in die ook in deze kenniskring voorbij komen (over PBM'er bijv.). De algemene brief wordt gelinkt aan leefbaarheid en veiligheid. We verwachten de brieven eind deze maand te versturen.

VERSTERKEN TOELEIDING NAAR VE

Rond toeleiding heeft consultatiebureau een kerntaak. Zij indiceren immers en kunnen vanaf dat punt ook de toeleiding starten naar een ve-locatie.

Er zijn ook aanvullende activiteiten/interventies om de toeleiding te versterken, zoals:

- Huisbezoeken mbt inschrijven/gebruik indicatie/informereren (JGZ, ve-aanbieder)
- Vve- coördinator/peuterconsulent
- Dreumesgroepen, spelochtenden
- Thuisinterventies, bijv Instapje/Opstapje

Er is tijdens de kenniskring in kleine groepen uitgewisseld hoe de toeleiding bij de aanwezige gemeenten georganiseerd is. Enkele opmerkingen:

- Hoog bereik, maar er komen veel expats, de doelgroep wordt erg groot. Met JGZ in gesprek hoe vorm te geven.
- We hebben met NPO middelen samenspelgroep (1+), deze is uitgebreid vanwege vluchtelingen om ze taliger te maken via spel.
- Vanuit NPO-middelen gestart met peuterconsulent: zij legt huisbezoeken af als nodig bij de kinderen met een met VE-indicatie. Het blijkt een effectieve aanpak te zijn.
- Wij hebben geen toeleidingsactiviteiten. Alle kinderopvanglocaties zijn allemaal ve-locaties, ook de dagopvang, dat scheelt wel.
- Doelgroepdefinitie hebben we breder gemaakt, risico beter in beeld gebracht, kijkend naar de cijfers van CBS missen we 60 kindjes.

SEGREGATIE TEGENGAAN

Segregatie gaat er over dat scholen een afspiegeling zijn van de wijk of kern waarin ze staan. Segregatie ging voorheen veelal over migratieachtergrond, nu gaat het over opleiding, inkomen en migratieachtergrond.

De Inspectie heeft verdiepend onderzoek gedaan naar de afspraken die gemeenten en po/vo maken over segregatie, integratie en onderwijsachterstanden. Dit onderzoek is gebaseerd op de vragenlijsten VVE die gemeenten jaarlijks invullen, aangevuld met een twintigtal diepte-interviews. Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten het moeilijk vinden om meetbare afspraken te maken. Als er al afspraken zijn dan gaat het veelal over voorschoolse educatie en gaat het over heterogene groepen in de ve.

De landelijke monitor bestaat onder andere uit een literatuurstudie en het vaststellen van de huidige mate van segregatie in wijken/gemeenten en het land. Op basis van deze maat kan worden berekend of er sprake is van veel (100%) segregatie of juist minder segregatie. Als er bijvoorbeeld twee scholen in een wijk staan, dan

zouden deze beide in een niet-gesegregeerde situatie beide eenzelfde afspiegeling zijn van de samenstelling van de wijk. In de praktijk is dit niet altijd zo. Uit het onderzoek blijkt:

- Er zijn stelselkenmerken die segregatie bevorderen blijkt uit literatuuronderzoek, zoals de vrije schoolkeuze of de vroege indeling naar niveau. Ook verschillen in het keuzeproces van ouders naar SES en het toelatingsbeleid van scholen zijn van invloed. Daarbij geldt, volgens de literatuurstudie, als er meer keuze is voor ouders, dan wordt het effect van de factoren die segregatie bevorderen versterkt.
- In zeer stedelijke gebieden is er (mede door die ruimere keuze voor ouders) sprake van meer segregatie in het po en vo.
- Hoe dichter je inzoomt op een wijk of kern, hoe relevanter de informatie die je hebt en hoe beter je ook kunt kijken wat de oorzaken zijn. Zo kun je voor het po dan bijvoorbeeld uitzoeken in hoeverre woonsegregatie een oorzaak is van segregatie in de kern of wijk.

De landelijke monitor segregatie gaat ook via beleidssimulaties ook onderzoeken welke interventies een effect zouden kunnen hebben. Voorbeelden van interventies zijn aanpassing toelatingsbeleid (centrale aanmeld), vrije keuze inperken (voorrang broertje/zusje; postcodebeleid), keuzeprocessen van ouders beïnvloeden e.d.

Er is verder uitgewisseld wat gemeenten doen om segregatie tegen te gaan.

Vragen/opmerkingen

Discussie naar aanleiding van twee vragen:

- Vinden we dat we voldoende tegen segregatie hebben gedaan als de ve-locatie / school een afspiegeling is van de wijk?
- Wie is verantwoordelijk voor het tegengaan van segregatie: onderwijs, opvang, ouders, gemeente, ...?
- Reactie: lastige vraag, want het is heel lastig om iets tegen segregatie te doen. Vooral wanneer je verschillen ziet in wijken, maar ook thuisnabij onderwijs hoog in het vaandel hebt staan.
- Reactie: De concentratie sociale woningbouw en het aantal doelgroepeuters is nagenoeg één op één. Je wilt naar meer uniformiteit in aanmeldingen op de scholen, daar slagen wij niet. Lukt ook niet op scholen, proberen het wel voor voorschoolse locaties. We zijn daarover in gesprek met de schoolbesturen. De bekostiging is hierin een verkeerde prikkel. Als de scholen geen doelgroepkinderen hebben, ontvangen ze ook minder middelen. Centrale inschrijving lukt ook niet altijd om segregatie tegen te gaan. We hopen dat het SWV hierin kan ondersteunen/stimuleren. Maar bekorten op OAB-middelen is dan geen goede.
- Reactie: het bijzonder onderwijs heeft lange wachtlijsten, kinderen moeten vroeg ingeschreven worden. Juist de ouders die lager opgeleid zijn doen dat niet, die kunnen dan maar op een beperkt aantal scholen terecht. Centrale aanmelding of aanmelden vanaf 3 jaar, doen we niet. We vinden het heel belangrijk dat ouders zelf de keuze hebben. Je merkt ook dat scholen bij afspraken 'ja' knikken, maar bij uitvoering toch 'nee' doen. → Inschrijven bij 3 jaar zou dan wellicht wel een optie kunnen zijn. Het is daarbij belangrijk dat de gemeente ouders informeert als het kind 3 wordt en ingeschreven kan worden.
- Reactie: Waar we het meest tegenaan lopen is dat er nieuwkomers komen en maar op één school geplaatst kunnen worden, die niet altijd in de buurt zit. Daar komen gesprekken over, maar het argument van scholen is 'we zitten vol'. Nieuwkomers worden verspreid over scholen, doordat een aantal 'stoeltjes' gereserveerd worden per school. Dit leidt tot discussie met de gemeente, omdat het raakt aan de huisvesting (je bouwt overcapaciteit in).
- Reactie: Een paar besturen gaan bij ons werken met een nieuw aanmeldsysteem, getrokken door extern bureau. In de wet PO staat verankerd dat kinderen pas met 3 jaar ingeschreven mogen worden.

Wij doen dit niet op postcode; ouders krijgen op basis van afstand vier voorrangsscholen waaruit ze kunnen kiezen. Match tussen voorrang en voorkeur werkt, dat doen ze in meer steden (aanmeldsysteem wijzigen).

- Reactie: Bestuurders (en directeuren) zijn een belangrijke schakel in het segregatievraagstuk.
- Vraag: wie is verantwoordelijk voor segregatie en bij wie ligt de verantwoordelijkheid om vanaf 3 jaar in te schrijven? → reactie: we zijn bezig om nieuwkomersonderwijs een gezamenlijke verantwoordelijkheid te maken (d.m.v. een convenant met gemeenten, schoolbesturen en SWV). De gemeente Groningen is daar bijv. ook al verder in. Hiervoor hebben wij een extern bureau ingehuurd om met alle besturen gesprekken te voeren en draagvlak te realiseren. We hebben aantal grote besturen die er positief tegenover staan en we hopen dat er meer volgen.

EVALUATIE EN AFRONDING

Houd de website www.goab.eu in de gaten voor nieuwe handreikingen, verslagen en de planning van bijeenkomsten. Ook kun je je aanmelden voor de LinkedIn-GOAB-pagina om op de hoogte te blijven.

